

Сміття. Харківський детектив у часи постапокаліпсиса

КУПИТИ

2040-й рік. Минуло 15 років після апокаліпсиса, викликаного глобальною екологічною катастрофою. Харків затягнуло чорними хмарами. Люди намагаються просто вижити у світі, де звичайний душ - атрибут розкоші, а прибирання сміття - навдивовижу прибутковий бізнес.

Журналістка Ліна отримує завдання - знайти зниклого чоловіка на ім'я Влад. За цю роботу їй готові платити відразу чотири людини: матір, напарник, повія та художник. Але що більше жінка спілкується з ними, то менше розуміє, що відбулося насправді. Кожен розказує власну історію, і жодна з історій не складається у загальний пазл. Тим часом співрозмовники Ліни починають зникати... Що сталося з Владом насправді? Він узагалі існував чи це химерне розслідування не має сенсу?

СМІТТЯ

...ш соки, щоб бути здоровим

Сьогоднішня індустрія, що виробляє продукти харчування, намагається зробити їх такими, щоб вони були здоровими. Але це не завжди вдається. Тому варто бути обережними, коли вибираєте продукти. Найкраще, якщо ви будете знати, що ви їсте. Читайте етикетки на продуктах. Це допоможе вам зробити правильний вибір.

Пити потрібно тільки свіжу воду. Не варто пити воду з крану, бо вона може бути нечистою. Також не варто пити воду з автомату, бо вона може бути холодною. Найкраще, якщо ви будете пити воду з бутлочки. Це допоможе вам зробити правильний вибір.

А
до
С
власної
книжки

харківський детектив
у часи постапокаліпсиса

ДМИТРО СКОЧКО

Дмитро Скочко

Сміття

*Харківський детектив
у часи постапокаліпсиса*

віхрла

Київ · 2023

УДК 821.161.2'06-312.4
С44

Скочко Дмитро

Сміття. Харківський детектив у часи постапокаліпсиса / Дмитро Скочко. — К. : Віхола, 2023. — 288 с. — (Серія «Худліт. Проза»).

ISBN 978-617-8257-79-8

2040-й рік. Минуло 15 років після апокаліпсиса, викликаного глобальною екологічною катастрофою. Харків затягнуло чорними хмарами. Люди намагаються просто вижити у світі, де звичайний душ — атрибут розкоші, а прибирання сміття — навдивовижу прибутковий бізнес.

Журналістка Ліна отримує завдання — знайти зниклого чоловіка на ім'я Влад. За цю роботу їй готові платити відразу чотири людини: матір, напарник, повія та художник. Але що більше жінка спілкується з ними, то менше розуміє, що відбулося насправді. Кожен розкажує власну історію, і жодна з історій не складається у загальний пазл.

Тим часом співрозмовники Ліни починають зникати... Що сталося з Владом насправді? Він узагалі існував чи це химерне розслідування не має сенсу?

Усі права застережено. Будь-яку частину цього видання в будь-якій формі та будь-яким способом без письмової згоди видавництва і правовласників відтворювати заборонено.

© Дмитро Скочко, 2023

© Оксана Йориш, обкладинка, 2023

© ТОВ «Віхола», виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2023

НОВА СПРАВА, АБО НЕЗНАЙОМЕЦЬ У БІЛІЙ МАЙЦІ

Пластикова зубна щітка. Термін розкладання — 450–500 років. На переробку не приймається. Я замінила на бамбукову з натуральною щетиною. Легка, зручна, доволі дешева. Таку щітку ще можна знайти в деяких магазинах.

Вода сьогодні не така руда, від неї не так тхне сіркою, як, наприклад, учора чи позавчора. Я дозволяю собі застрибнути в душ, однією рукою продовжую чистити зуби, другою — тру тіло губкою з люфи. Стандартна губка з поліуретану розкладається 350–400 років. Приймають на переробку, але проблема в тому, що не залишилося жодного сміттєпереробного заводу. Принаймні в нашому місті. Підозрюю, в інших також. Кому яка тепер справа до неорганічних матеріалів, якщо вже пізно — світ у сраці.

Світло в душі починає блимати. Набираю в рота погано очищену воду з присмаком болота, прополіскую, випльовую. Чищення зубів зводиться до потуг не блювонутися. Вистрибую з піддона душової kabіни, в цей момент світло згасає. Найближчі дванадцять годин електрики не буде.

Лопотіння голих підшов по плитці звучить, як оплески. Під ці овації виходжу до кімнати, обтираюсь лляним рушником. О дев'ятій ранку в кімнаті ледь проглядні сутінки. Лише крізь каламутне вікно з бочок на вулиці просочуються жовті відблиски вогнищ. Зупиняюся перед дзеркалом на шафі, намагаюся роздивитися себе: невеликі груди, плаский живіт, шрам від кесаревого. Волосся вже відросло, повністю закриває вуха. Треба стригтися. У напівмороці бліда шкіра відливає порцеляною. Я сама себе лякаюся, відвертаюся.

За дверима, у тамбурі, чую, як під лінолеумом хрумтять крихти бетону. Це не пацюки. Хтось переминається з ноги на ногу, стоїть, не наважується постукати. Або просто чекає, доки я сама вийду. Це може бути будь-хто, може, це не одна людина. Якщо він чи вони винюхали, що у квартирі живе самотня жінка, мої справи можуть бути препаскудні. Висуваю верхню шухляду старого потертого комода. Коли я народилася, батьки купили його для дитячих речей. Тридцять п'ять років тому. Він — єдина річ, яку я забрала з минулої квартири, єдине, що залишилося від батьків.

Із шухляди беру чистий халат, накидаю на плечі. Під ним лежать мої малята, моя слабкість: «кольт хаус», «кольт М1877», «магнум ресьоч», «ругер СП101». Беру останнього, свого улюбленого, занурюю руку в кишеню, йду до дверей. За ними чую хрипке дихання ротом. Він сам, один. Мій палець гладить барабан, метал револьвера ще не встиг нагрітися, віддає мені в долоню прохолодою.

— Ліно. — Його погляд розгублений, він явно не чекав, що я так різко відчиню двері. На переніссі пластир закриває рану, ніс набряклий. От старий кнур! Я бачу, як під червоною від опроміненнь обвислою шкірою на горлі, мов вертикальний маятник, смикається кадик. Рак гортані. Хто сказав, що людині при смерті все можна? Навіть домагатися до підлеглих. Може, справа в дурнуватому слові «підлегли»? Хто це вирішив, що я мушу лягати під нього тільки через те, що він — мій бос — скоро відкинеться?

Я з насолодою дивлюся на його набряклий ніс. Своєю роботою задоволена, але не виказую цього. Навпаки, починаю грати з ним.

— Марку, не чекала тебе тут побачити. Сподіваюся, з носом все буде добре?

— Я... можна увійти?

— Ми за годину побачимося на роботі. Що ти тут забув?

— Треба поговорити.

— Будеш просити вибачення? То можеш із порога.

— Ні. Я з іншого приводу.

— Не будеш перепрошувати?

Кадик ще дужче починає стрибати, його погляд бігає по стінах, підлозі, по чому завгодно, але — оминаючи мене.

— Заходь, — кажу йому. Тонкою довгою, як у коника, ногою Марк робить обережний крок, підтягує іншу. Ось він уже в моїй квартирі. Я продовжую гру: дістаю з кишені халата револьвер, кладу на комод, скидаю халат. У Марка відвисає щелепа, дихання завмирає. Він кілька секунд не зводить погляд з оголеного тіла, а тоді зі свистом видихає.

— Пробач. Те, що вчора сталося... така дурня.

— Дурня? Тобто хтиве обмацування мене — це дурня?

— Я не хотів розпускати руки. Я все дуже добре обдумав, цього більше ніколи не повториться.

— Ні, собаче лайно, ти *хотів* розпускати руки! Це не повториться більше ніколи не через те, що ти добре подумав, а через те, що отримав у писок.

Марку важко стояти, я бачу, як він поглядом шукає стілець. Я знову вдягаю халат, запалюю оплавлені воскові свічки. В жодному разі не парафінові: парафін отримують із нафти, він виділяє токсичні речовини, коли горить. Кімнату наповнює слабке світло, на стінах оживають тіні, танцюють, звиваються. Кімната нагадує склеп.

— Сідай уже, — я штовхаю ногою табурет, він під'їжджає до Марка, чоловік із полегшенням опускається на нього.

— Твоє розслідування про чорну трансплантологію дуже сподобалось деяким людям. Вони обіцяють гарну суму, якщо ми чимшвидше випустимо номер з ним.

— Гм...

Я дуже старалася, щоб це «гм» прозвучало якомога байдужіше, але не впевнена, що вийшло. Адже йшлося про одне з найкращих моїх

розслідувань — «Чорна трансплантологія: від пішаків до владних кабінетів». Я кілька місяців витратила на шастання по підвалах операційних, підслуховуючи, винюхуючи, спілкуючись із дуже неприємними особинами. Кілька разів ледь не спалилася, двічі мене саму ледь не пустили на органи. Врешті я зібрала стос інформації про схеми, ланцюжки замовників, виконавців, кришувальників. Прізвища в поліції, міськраді, логістичні шляхи. Повний цикл: від стеження, викрадення донора — до пересадки органа реципієнту.

Але тоді Марк відморозився. Сказав, що розслідування ґрунтовне, от тільки в ньому — нічого нового. Усі знають про чорних трансплантологів, усі знають, що на це закривають очі в поліції, у владі, бо кожна ланка має із цього. Розслідування стало мертвонародженою дитиною. Проте, я думаю, Марк просто злякався збурити болото моєю статтею.

— О, а що змінилося? — питаю я.

— Просто настав час.

— Який ще час? Підготовка до виборів? Хтось хоче мою статтю як компромат?

Марк мовчить, але його стримана посмішка говорить, що я попала просто в яблучко.

— Який же ти слизький тип. Знаєш, мені пофіг на причини. Головне, що статтю надрукують, головне, що я не дарма шарилась «наймальовничішими» закутками міста. А своїми підкилимними іграми займайся сам. Тепер звільни кімнату, мені треба збиратися.

Але Марк залишається, де сидів.

— Є робота. Неофіційна. Я не можу наказати тобі її робити, можу тільки просити.

— Марку-Марку... То он чого ти сьогодні вигляду наче з хреста знятий. Бо треба просити у тої, перед якою згрішив.

— Є робота, — повторює він. — За неї добре заплатять. Вистачить нам обом...

— Обом? Не може бути, Марку, ти хочеш отримати чорне бабло, приховавши його від гендиректора?

— Ліно, як ти так можеш? Твоє обличчя ніколи не виказує жодної емоції. Я не розумію, коли ти говориш серйозно, коли із сарказмом, а коли — просто насміхаєшся наді мною. Ти хоч колись знімаєш цю маску з обличчя?

— Ненавиджу маски.

— За ті гроші, які отримаєш, зможеш виїхати з Харкова, забути його як страшний сон.

— Який у цьому сенс? Тепер весь світ, як страшний сон, куди я виїду? Всі міста однакові.

— Там справді гарні гроші.

— Навіщо тобі багато грошей? Хочеш спадок залишити синові?

— Хера лисого йому. В його віці я щось уже значив, чогось досягнув сам, а він... Я хочу купити нормальне місце на цвинтарі, щоб мене поховали по-людськи, як колись, а не як зараз — у рівчаку чи на сміттєзвалищі.

— Так, сміття зараз вистачає, — погоджуюсь я. — Марку, чому ти прийшов до мене із цією роботою? У тебе має бути щось дуже вагоме, щоб після вчорашнього переконати мене взятися за неї. Гроші — це цікаво, але тільки ними мене ти не вмовиш.

Він встає, йде до виходу. Цього я точно не очікувала.

— Я не прийшов тебе вмовляти, на це в мене немає сил. Просто ти була першою по дорозі, тепер я поїду до Зої. Вона точно не відмовиться.

— Стій! — виривається в мене від почутого імені Гниди. Скотина, а він знав, на що натиснути. Гнида, Зоя Борисівна, заступниця Марка, — ох, як же я її ненавиджу! Ненавиджу таких людей у принципі! Вона

знає про хворобу Марка, знає, що він скоро склеїть ласти, тому вже стерла язик, вилизуючи всі місця директорам. На посаду головного редактора буде конкурс, але, звісно, перевагу матиме заступниця померлого шефа. Імовірніше, її призначать на посаду Марка — тоді мені кінець, бо з Гнидою в нас взаємні почуття. Вона бачить у вологих снах, як, ставши головредом, звільняє мене. Сука, мабуть, у всіх деталях уявляє собі, як я повзатиму у неї в ногах, вимолюючи милість, як цілуватиму її пошерхлі від грибка пальці, благаючи залишити мене. Я знаю, про що вона мріє, — будь-якою ціною позбутися мене, не втратити жодного шансу підісрати мені життя. Знаю, бо мрію про те саме. Чи соромно мені? Аніскілечки. У цій війні переможе сильніша — тому я боротимуся за все, що в мене залишилося, — роботу, адже я справді її люблю. Не за гроші, не за жалюгідні журналістські привілеї, а за можливість не випасти із цього світу остаточно.

Але поки що Гнида на крок попереду, бо безпринципна. У цьому мене переграє. Якщо Марк доручить їй роботу, до того ж неофіційну, вона просто захлинеться від зловтіхи.

— Кажи.

Він дістає сигарету, розминає в пальцях, виймає з кишені коричневого пальта запальничку.

— Тільки не тут. Недопалок розкладається 15 років. За цей час у ґрунт, воду з нього потраплять отруйні речовини, які вб'ють тисячі тварин.

Марк витріщається на мене. Я наливаю собі в склянку відстояної води, сідаю на неприбране одномісне ліжко.

— Скільки зараз твоєму синові років? — питаю.

— Двадцять.

— Так от, ти давно вже помреш, йому буде тридцять п'ять, а недопалок тільки розкладеться. Твій син, швидше за все, також захворіє на онко.

Чоловік стискає в кулаці сигарету. Сигарета — то я, у цьому жесті стільки люті, роздратування, його червоні повіки мружаться. Марк висипає розтертий тютюн у кишеню пальта.

— Учора я допізна засидівся в редакції, розбирав папери, передивлявся матеріали на сьогодні. Вже збирався додому, коли в кабінет зайшла жінка. Представилася директоркою підприємства зі збору сміття. Алевтина Черняк. Вона була небагатослівна, виглядала пригніченою, говорила швидко. Видно, що просити їй неприємно, але вона ламала себе. Розказала, що в неї працював сміттяр — чоловік на ім'я Влад. Чотири дні тому він зник без жодних на те причин. Коротше, Алевтина хоче, щоб ми його знайшли.

— А чому Алевтина не хоче, щоб його знайшли копи? Це їхня робота.

— Вони не знайдуть. Ти це прекрасно знаєш, я це знаю. Це знає Алевтина. У копів із кожним днем усе більше роботи, а самих копів усе менше. Яке їм діло до зниклого сміттяра, коли тут цілі райони перетворюються на неконтрольовані гетто? Давно на Салтівці була? То вже окреме місто. Копи не шукатимуть.

— А ми... я шукатиму?

— Знаєш, як Алевтина нас назвала? Нишпорками. Сказала, що людям, які розслідують заплутані корупційні схеми, які копирсаються в смітті інших, аби добути хоча б крихту компромату, буде неважко знайти зниклого чоловіка. Або тіло. Або підтверджену інформацію, що сталося з тілом.

— Живого знайти набагато простіше, бо тіла в місті довго не залежуються.

— Пацюки...

— Кляті пацюки, їх не знищить жоден апокаліпсис!

Моя злість стихає, я майже перестаю ненавидіти Марка, трохи ніби рада, що він прийшов, що бодай якась жива людина зараз поруч. Він,

мабуть, також утішений, що опинився поруч із людиною, коли мова вчергове зайшла про пацюків. Згадка про цих огидних тварюк завжди прискорює пульс. У такі моменти хтось повинен бути поруч, щоб не залякнути від жаху.

Ще до всієї сраки з планетою харків'яни почали помічати незвичний сплеск кількості пацюків. Вони стали реальною проблемою для міста. Ці бридкі істоти заповнили каналізаційну систему, по трубах через унітази вважали в оселі людей на нижніх поверхах. Фіксувалися напади потвор на сплячих мешканців квартир або коли ті сиділи в туалеті. На боротьбу з гризунами виділили дурні гроші з міського бюджету, створили дератизаційні бригади, що ганяли, відловлювали пацюків у всі можливі способи. Влада навіть платила населенню за кожну вбиту тварюку, треба було тільки приносити до поліції хвост. Але щось пішло не так: заради грошей люди почали вирощувати щурів. Такий собі Ханой - XXI сторіччя. Плату за пацюків швидко скасували.

Усе рухалося з перемінним успіхом, але тоді Земля здуріла, її трусило, вона почала плюватися магмою, диміти через «надлишок токсинів в організмі». Частина міст опинилася під водою, частина — під шарами лави. Цікаво, якщо планету остаточно не розірве, якщо через тисячі років на ній залишиться хоч якась цивілізація, чи співчуватимуть люди майбутнього похованим містам, як ми зараз співчуваємо Помпеям, чи з'ясовуватимуть, за які гріхи людям на голови вивергнулися вулкани?

Якось мама сказала, що нашому місту пощастило. Не знаю, чи можна це назвати «пощастило», коли все місто, область затягнуло чорним простирадлом, що занурило все в безкінечну сутінь. Ні, це не хмари. Хмари знаходять, відступають, а це чорне тло висить над містом майже п'ятнадцять років, затуливши собою найменший пробіск сонця. Коли це тільки сталося, всі забули про пацюків. А дарма! Щурів із

червоними, як розпечені жарини, очима знову стало так багато, що вони зграями шастали по вулицях. Тато розповідав, що у віддалених від центру районах, у передмісті бачили пацюків розміром із собак, вони були, як великі чорні ротвейлери. Люди вже нічого з ними не могли зробити, нам залишалося тільки навчитися жити з новими сусідами.

За ці п'ятнадцять років нам багато чого довелося навчитися, але основне вміння, що збільшує шанс вижити, — пильність. Потрібно завжди пильнувати, всюди, навіть уві сні, якщо не хочеш, щоб тебе з'їли пацюки, якщо не хочеш, щоб затягнули до підвальної клініки, де розпанахають тіло на органи, якщо не хочеш, щоб якісь маргінали зі спальних районів викинули тебе з квартири в центральній частині міста. Пильність перетворилася на рефлекс, як дихальний чи ковтальний. Без цього тепер ніяк.

— Хто він? — виринаю я з роздумів. Марк ще не встигає виринати зі своїх.

— М? — перепитує.

— Той чоловік, якого шукають, — хто він? Простий сміттяр, за пошуки якого платять велику суму? Звучить дивно.

— Я цього не знаю, Алевтина не пояснювала, не вдавалася в деталі. Просто передала його фото, просто поклала на стіл гроші. Сказала, що нишпорка, яка шукатиме Влада, зможе поговорити з нею в офісі. Ось адреса.

Марк простягає мені фотку, візитівку, пачку грошей.

— Це твій аванс.

— Ого, вона заплатила валютою?

— Певно, той Влад їй дуже треба.

Чорне блискуче волосся, воно або давно не мите, або — що значно гірше — щедро змащене гелем, який зі змиванням потрапить у воду, отруюючи залишки річкових організмів. З фото на мене дивляться

зухвалі очі, асиметрична посмішка з одним підсмикнутим кутиком губ свідчить про деяку нещирість у тому образі. Прямий ніс. Обличчя доволі симпатичне, на вигляд не більше тридцяти п'яти років. Одягнений чоловік на фото в майку. Чисту білу майку. У нашому місті я давно вже не бачила такого білого кольору. Загалом він виглядав доглянутим. Тоді я згадала, ким цей хлопець працює.

— Він справді сміттяр? — я стукаю пальцем по фото. З вуст Марка зривається щось віддалено схоже на сміх, але сухий, хрипкий.

— А які, по-твоєму, сміттярі? Всі обвішані відходами?

— Звідки мені знати? Я їх не бачу, вони працюють, коли всі сплять.

Марк знову робиться серйозним.

— Справа термінова, починай уже.

Навіть якби вона була не термінова, я взялася б за неї просто зараз. Натягну джинси, бавовняну футболку, зверну чорну сорочку з того самого матеріалу. Сорочку не застібаю, вона без ґудзиків. Беру свій «ругер», хапаю наплічник, кладу туди бакси. Невідомо, чи повернусь я до цієї квартири. А якщо повернуся, чи буде ця квартира досі моєю. Тож гроші краще носити із собою.

— Я готова.

Ми виходимо з першого поверху на вулицю, починає накрапати дощ, отже, сморід у місті посилиться.

— Я можу тебе підвезти до офісу Алевтини, — пропонує Марк. Під під'їздом бачу його машину. Автівки в наш час можуть дозволити собі тільки товстосуми чи ті, кого машина годує. Нафту раніше називали чорним золотом, однак тепер це порівняння майже буквальне: ціна на пальне ледь не така ж, як за коштовний аурум.

Хоч машин стало значно менше, проте вони все так само добивають атмосферу.

— З одного літра бензину утворюється шістнадцять кубів, тобто шістнадцять тисяч літрів суміші різних газів.

Він кривиться:

— Усе ще хочеш врятувати цю планету?

— Не хочу зробити гірше.

Марк важко спускається по трьох сходинках ґанку, сідає в машину, заводить. Перед тим як рушити, опускає вікно.

— Ти в офіційній оплаченій відпустці. Маєш два тижні.

Марк піднімає скло, навмисно, щоб побісити мене, щосили газує на нейтралці.

Я чекаю, доки його авто згине з очей, відкриваю парасольку, виходжу під дощ.

Майже в усіх бочках, смітєвих баках горять вогні. Вони замінили вуличне освітлення. В їхньому світлі я оглядаю вранішню вулицю. Мікрорайон ніби безлюдний. Лише де-не-де серед мряки промайне згорблена постать, пробіжить згряя пацюків. Подумки дякую тим, хто ще підтримує вогні в бочках, баках. Без них було б сутужно. Харків поринув би в постійні сутінки, а ми могли би бачити лише темні силуети. З електрикою тепер усе погано: в країні не лишилося жодної робочої ГЕС, ТЕЦ. Про сонячні панелі взагалі можна забути. Говорять, що в Енергодарі працює остання АЕС, якщо вона загнеться, то світла не залишиться навіть для цих двох годин на добу.

Безлюдний вигляд мікрорайону оманливий. Із провулків, зі шпарин, укритих кіптявою чорних фасадів будинків, ти постійно відчуваєш чийсь погляд в спину, хтось постійно за тобою стежить. Мій «ругер» за поясом завжди напоготові, він приємно тисне в живіт. Ця приємність — у заспокоєнні.

Я виходжу зі свого мікрорайону, перетинаю трасу, починаю підійматися до Нагірного району. Дощ посилюється — каламутна смердюча від сірки вода. Харків — як у каструлі під кришкою. Через сукно чорних хмар усі випари від гниття смітників, усе тепло з діжок, усі вихлопні гази притиснуті до землі. Мабуть, через це ми живемо

в одній великій лазні. Я ненавиджу цю чортову воду з вугільного неба. Ненавиджу постійну задуху, густе, застоєне, важке повітря. Я багато чого ненавиджу. Коли з тебе дістають мертве дитя, лікар байдуже знизує плечима, говорить: «Що ж, зараз багато народжується мертвих, така екологія». А потім на очах від раку легень згорає спершу мама, потім — тато, залишаючи тебе самісіньку... Так легко ненавидіти все навколо. Важко хоч когось у цьому не звинувачувати.

Іти вгору непросто. Зараз.

Колись, ще підліткою, я на одному подиху залітала по вулиці Ромена Роллана. Зараз кожен наступний крок дається все важче, від швидкого дихання легені палають. Я нарешті долаю цей пагорб, виходжу на рівнішу ділянку. Відчуваю близькість конструктивістського гіганта — Держпрому. Крізь смог бачу червоні вогні на антені. Вони — як велетенські очі, від їхнього погляду мені стає незатишно.

Боковим зором помічаю рух. Кілька людей розгрібають купу біля залізної діжки з вогнем. Оце я вчасно потрапила на розпродаж! Дощ майже припинився, ховаю парасоль, підбігаю до купи — там який хочеш одяг, привезений для підтримання вогню в баці. Наша редакція проводила якомсь розслідування, звідки його звозять, чому саме одягом топлять. Виявилось, він знятий із померлих або винесений із порожніх покинутих квартир. Таких речей зараз багато, це найкраще пальне. Що горітиме в баках потім, коли він скінчиться, ніхто не має жодного уявлення.

Щоранку вантажівка розкидає біля баків купи текстилю, а двірники за потреби підкидають його в баки. Це гарна нагода знайти собі якусь пристойну одяжину з натуральних матеріалів, не купуючи її в магазині. Бо текстильна промисловість — одне з найбрудніших виробництв.

— Ей, дівко, я тебе не знаю! — Згорблена жінка з одним зубом тицяє в мене гачкуватим пальцем. — Чого приперлася?

Її підтримують троє чоловіків, один з яких насправді виявився облісілою бабою.

— Йди до свого бака, — наказує вона, трясучи кулаком. Я ігнорую, продовжуючи ритися в купі, шукаю щось бавовняне. На лляне чи конопляне не сподіваюся.

— Глуха? Вали звідси! — щось гостре впирається мені в спину. Подумки лаю себе за те, що втратила пильність, тепер доведеться якось це розгрібати. Вихоплюю «ругер» з-за пояса, не розвертаючись, заводжу його з лівого боку під рукою дулом назад, стріляю. Постріл лунає, як ляск.

— Суко, ти мене підстрелила!

Зігнутий чоловік тримається за плече, під ногами лежить його зброя — чималенький мисливський ніж. Решта зграї повільно задкує від мене, не зводячи погляд з мого револьвера.

— Бляха! — Куля на вильоті з дула пропала в моїй улюбленій сорочці. Ця сорочка мені подобалася: в ній тіло не так пітніло від постійної задухи. Розлючена людина з пістолетом усім повертає пам'ять. Пам'ять про те, що життя — доволі нестабільний стан буття. Зграя підбирає пораненого, відповзає за будинок у темряву.

Колишня школа. Фасад будівлі виглядає — як зі сну, поганого чорнобілого сну. Я здряплю нігтем шар кіптяви, з-під нього проступає блювотно-рожевий колір штукатурки, що оздоблювала ґанок. Десять років мого життя минуло в цих стінах. Тепер тут одне з багатьох підприємств із вивезення побутового сміття. У дворі школи, де ми шикувалися на першій чи останній дзвоники, тепер автопарк із десятки сміттєвозів. Обходжу будівлю, бачу вікно на першому поверсі свого кабінету початкових класів. Трохи лівіше, на третьому поверсі, — наш класний кабінет, де я вчилася із п'ятого по одинадцятий. Це тут я вперше поцілувалася з хлопцем. Як його звали? Важко згадати. Не пам'ятаю його обличчя, не пам'ятаю кольору його волосся. Все, що

залишилося в пам'яті, — це відчуття. Мені тоді було до неможливості приємно лише від одного поцілунку. Так, зникнуть всі образи, усі імена, назви — залишаться тільки відчуття.

Заходжу всередину.

Тут також усе змінилося. Темні коридори, на бетонній підлозі валяються поодинокі дощечки — усе, що лишилося від паркету. На стіні, де висіла велика дошка з розкладом уроків усіх класів, тепер нічого немає, тільки потріскана рожева фарба. Мої плечі здригаються від фантомних звуків дитячого сміху, галасу, нескінченного тупотіння.

— Добрий день, — вітаюсь я, зайшовши в кабінет директора. От що-що, а він майже не змінився: так само строгий, мінімалістичний, хіба що ще похмуріший. Той самий стіл літерою «Т», тільки за ним уже сидить не Клавдія Миколаївна, а жінка років шістдесяти з рудим волоссям, у чорному піджаку. Вона зиркає на мене поверх окулярів, не вітається.

— Що у вас?

— Я від Марка, журналістка.

Ще кілька секунд вона продовжує дивитися зневажливим поглядом, тоді вираз обличчя різко змінюється, вона схоплюється, дрібними кроками підбігає до мене, бере під лікоть, веде ко крісла.

— Так-так. Я... цей... я не чекала вас сьогодні, але так добре, що ви прийшли.

— Я б хотіла трохи поговорити про Влада.

— Так-так, про Влада. Вам кави чи чаю? Є винце.

— Води, будь ласка.

Алевтина набирає з кулера прохолодну рідину.

Я тримаю в руці склянку, не можу відірвати від неї погляду: вода така чиста, прозора, здається, що посудина порожня. Відкидаюся на м'яку спинку крісла, починаю розпитувати:

— Коли зник Влад?

— Чотири дні тому. Просто не прийшов додому після зміни, а ввечері... цей... ввечері не заступив на зміну. Минуло три дні, ми страшенно хвилюємося, що з ним.

— У Влада були вороги?

— Вороги? — Алевтина заплющує очі, посміхається, я бачу глибокі зморшки навколо губ. — Хіба що в дитинстві.

— Чому ви так говорите?

Алевтина розплющує очі, посмішка сповзає з обличчя, зморшки розгладжуються. Я бачу жовтуватість її очних яблук — у жінки явно проблеми з печінкою.

— Бо з такими, як він, не ворогують.

— Ясно. Якщо ви не проти, ми побудуємо розмову ось як: ви розкажете все, що знаєте про Влада, а якщо мені буде щось не зрозуміло, я буду уточнювати.

— Ви записуватимете на диктофон?

— Жодних диктофонів. Для них потрібні батарейки. Батарейка розкладається сто років. За цей час у ґрунт, у воду потрапляють важкі метали, отруюючи живі організми.

— Але... цей... розповідь може бути довгою.

— Ключові моменти я занотую.

Жінка наливає собі води з кулера, запиває нею дві маленькі пігулки, замикає двері кабінету, повертається на своє місце. Довго сидить мовчки із заплющеними очима, ніби прислухається до чогось. До себе.

* У 1902 році французька колоніальна влада у Ханой для боротьби із чумою запровадила програму винагороди за вбитих пацюків. Однак ця програма була провальною, адже деякі в'єтнамці, навпаки, почали вирощувати пацюків заради грошей.

РОЗПОВІДЬ АЛЕВТИНИ, АБО СИН ШРЕДІНГЕРА

Я власниця цього підприємства. Будівлею колишньої школи мені офіційно дозволила користуватися міськрада. Тоді, коли тільки відкривалися численні бізнеси з вивозу сміття, муніципальні приміщення, такі як школи, поліклініки, які вже на той момент пустували, передавали в безоплатне користування. В міськраді казали: «Беріть, аби там тільки пацюки не розводилися». Це була єдина умова, якої ми мусили дотримуватися. Коли я починала, у штаті було всього два сміттєвози. Тепер у мене їх п'ятнадцять, до кожного дві людини. Кожна бригада має свою зону відповідальності — здебільшого це п'ять-шість багатоповерхівок. Ви знаєте, сміття прибирають уночі, тож наші бригади — нічні жителі. Вони обходять будинки, збирають пакети зі сміттям, що їх залишили мешканці квартир. Пакети скидають у сміттєбудки на вантажівках. Повні вантажівки везуть сміття на звалище, а ближче до ранку повертаються на базу. Нам платять за кількість ходок до звалища, точніше, за вагу привезених відходів. Переважно бригада робить одну ходку за ніч, але іноді може вийти дві, рідше — три. Такий наш заробіток. Ми — невеличке підприємство з невеликим штатом, обслуговуємо невеликий район. Нашим робітникам платимо хоч небагато, але стабільно.

Якщо говорити про Влада, то краще почати ось із чого: Влад... цей... Влад — мій син. Єдина дитина, яка могла не з'явитися на світ. Із чоловіком, Ігорем, ми познайомилися ще в інституті. Після випуску одразу одружилися, через рік я завагітніла. Це сталося ще у старі часи. На третьому місяці вагітності... цей... у мене стався викидень. Жахлива трагедія. Я йшла вулицею, раптом живіт скрутило від різкого болю, по ногах потекла кров, я впала на асфальт. Небайдужі перехожі

викликали мені тоді «швидку», але дитину вже не врятували. Після цього в мене почалася затяжна депресія. Якби не чоловік, я б не пережила те горе. Через рік ми вирішили спробувати ще. Завагітніла без проблем, але знову на десятому тижні... цей... втратила дитину. Розпачу не було меж. Після обстежень лікарі винесли якийсь страшний вирок: мовляв, середовище моєї матки несприятливе для розвитку плода. Тобто завагітніти я можу, але всі вагітності закінчатся однаково. А навіть якщо з якоїсь спроби станеться диво, дитина може мати серйозні вади в розвитку.

Кілька років ми з Ігорем намагалися змиритися із цим. Думали взяти дитину з притулку, проте я випадково завагітніла знову.

— Давай спробуємо залишити плід, — просила я чоловіка.

— А якщо знову? Тут справа ж не тільки в моральному стані, подумай про свій організм. Це сильний удар по ньому.

— Давай спробуємо, благаю. В мене хороші передчуття, — слізно вмовляла я, хоча передчуття в мене були найжахливіші.

— Зрештою, це твоє тіло.

Я ледь не щодня навідувалася в клініку, робила сотні обстежень, приймала безліч пігулок, вітамінів, з острахом чекала, коли вже мине цей найризикованіший перший триместр.

Одної ночі — це було вже на десятому тижні — я прокинулася від сильного болю внизу живота, простирadlo піді мною все... цей... все просякло кров'ю. На «швидкій» мене відвезли в лікарню. Дорогою Ігор тримав мою руку, заспокоював, прийнявши факт третього викидня. Цей факт я прийняла також.

— Дитина жива, але вам треба полежати на збереженні, — ошелешив нас лікар. Радість, яку я відчула, заглушила весь біль, усе виснаження. Я вперше в житті побачила сльози чоловіка. Завжди насуплений, стриманий, Ігор прихилився до моїх грудей, він плакав, як маленький

хлопчик. Ми обоє не могли втримати сліз. Ми подолали цю прокляту позначку дванадцяти тижнів, дитина вижила, наш синочок.

Усі заощадження ми витратили, щоб біля мене цілодобово були лікарі, щоб мене постійно обстежували. Щодня на це йшли великі гроші. Ми обоє непогано заробляли, бо працювали у великій ІТ-компанії. Проте через кілька місяців навіть із нашою зарплатнею нам було важко викручуватися. Ніби відчувши це, наш син вирішив... цей... вирішив з'явитися на світ раніше. Значно раніше — він народився на двадцять шостому тижні, дванадцятого вересня. Він був трохи більший за долоню Ігоря, зовсім не схожий на людське дитя. Таке тендітне, беззахисне, безпорадне. Ви чули, як плаче дитина, народжена на двадцять шостому тижні? Це схоже на котяче нявчання. Наше малятко одразу ж помістили в кувез. Ми були страшенно налякані: раптом наш малюк не виживе? Цілих п'ять місяців ми пробули в лікарні, доки нашого сина виходжували.

Ми назвали його Владиславом на честь святого, який народився в один день із ним. Ми не були релігійними, але, коли твій син схожий на один з експонатів анатомічного музею того відділу, що про етапи розвитку людського плода, ти ладна зробити все що завгодно, молитися будь-кому, тільки б дитя вижило. Якби ми втратили сина після народження, я б... цей... я б померла.

Хвала всім силам, хвала лікарям, нарешті нас із малюком виписали з лікарні. Ми опинилися вдома. Не пам'ятаю, яке тоді було число, не пам'ятаю, яка була погода, у що я була вдягнута... Все, що залишилося, — це відчуття: я була щасливою.

— Коли тобі буде погано, згадуй цей день, — прошепотів Ігор мені на вухо. Тож останніми днями часто згадую ту мить.

Влад ріс без видимих фізичних чи розумових відхилень, хоча тривога від тих давніх лікарських прогнозів після другого викидня мене не полишала. Ми були частими гостями в поліклініці, постійно

обстежувалися. Можливо, я десь трохи перегинала палицю з гіперопікою. Настільки захопилася вихованням сина, що десь утискала його свободу. Знаєте, мабуть, він мав мало власного простору. Дитиною, а потім в підлітковому віці Влад не мав друзів, а я чомусь цим не переймалася, мене більше турбувало його фізичне здоров'я. Хоч він був самотнім, проте ріс дуже емпатійною людиною. Одного разу, років у десять, він прийшов додому весь побитий, заливаючись сльозами. Я ледь не посивіла. Влад плакав, щось ховаючи між долонями.

— Ма-а-а, вони відірвали їй хвоста! Що тепер робити?

Він розтулив долоні, у руці в нього сиділа маленька зелена безхвоста ящірка.

...Ящірка... як давно я не бачила ящірок, птахів... самі... цей... самі щурі.

— Я хотів її відібрати в них, а вони мене побили, сказали, що відірвуть мені руки, як їй відірвали хвоста. Ма, віднесімо її до лікаря, хай пришиє хвостика.

Син поліз у кишеню шортів, витягнув звідти маленький сіруватий обрубок із червоним обідком на товстішому краї. Я цілий вечір заспокоювала Влада, переконуючи, що в ящірки відросте новий хвіст. Не вдалося, не довела. Наступного ранку ми пішли до лікаря, оглянути садна, синці, які залишили Владові старші хлопці. Коли добрий веселий педіатр, оглянувши земноводну тварючку, жартома виписав рецепт «прикладати подорожник до хвоста двічі на день», Влад заспокоївся.

Ящіркою це не закінчилося. Він постійно потрапляв у халепи, намагаючись когось захистити, хоч за статурою бувши худеньким, невисоким, він сам потребував захисту. З віком його почуття справедливості загострилося. В інституті Влад брав участь у різних соціальних проєктах, але там, навіть серед однодумців, не знаходив

друзів. Усе через якесь викривлене бачення проблемних питань. Працюючи волонтером у соціальній їдальні, Влад з огидою говорив про ту їжу:

— Цими макаронами з підливою хіба свиней годувати, тільки не людей!

Головному кухарю їдальні такі слова не сподобались, Влада вигнали, хоча робочих рук не вистачало.

Він не закінчив інститут. На третьому курсі просто забрав документи. Постійні пошуки місця роботи. Мені здається, то були постійні пошуки себе. Син довго ніде не затримувався, часто в нього траплялися... цей... емоційні розлади. Він говорив:

— Я не хочу працювати в місці, де не подобається. Чому я мушу витратити своє єдине життя на роботу, яка не «моя»?

Його однолітки любили так говорити. Вони не бажали витратити життя на одну роботу, але витрачали його на постійні пошуки. Мабуть, то ще відголоски дитячого романтизму, потяг до пригод, до пошуку скарбів. Роки це виправляють. Це покоління геть інше. Прогрес, космополітизм із них аж перли. Вони створювали тренди, вони за ними слідували, жили в трендах... Що я вам розкажую, ви ж, певно, теж із покоління зумерів. Пам'ятаєте, як усі різко стали повернутими на екології? Це іронічно. Коли екорух був на своєму піку, зі світом сталася ця глобальна криза. Так, це іронічно. Можливо, вони запізно почали говорити про проблеми, виходити на марші, закликати дбайливо ставитися до довкілля, сортувати сміття. А може, не спрацювало, бо це було всього лише трендом. Трендом, а не... цей... не ідеєю.

Хоча, що мені тепер жалітися? У мене все добре... майже. Завдяки катастрофі я маю своє підприємство. Бізнес у сфері, що, за всіма прогнозами, буде тільки розвиватися. За це я маю дякувати Владу. Він від самого початку підхопив цю хвилю.

— Ма, якщо у вас із татом є якісь гроші під матрацом, то час відкривати власну справу.

— Владе, які з нас бізнесмени? Я — тестувальниця, тато — розробник. Ми не дуже розуміємося на тому, як вести власну справу.

— Це неважливо. Подивися навколо, подивися на небо. Думаєш, це щось тимчасове? Думаєш, зараз збереться світова спільнота, якій вдалося вижити, витягне з Атлантики частини Європи, Америки, повикопує міста з-під товщі лави, розгонить над нами чорні хмари? Ні, світ залишиться таким, як ти бачиш за вікном, це треба прийняти. Хто перший пристосується — той зможе вижити, а хто хапатиметься за світ минулого — вимре. Ваше айті стане непотребом. Сміттєзбирання — ось нове айті нашого часу.

Ми купили перші два сміттєвози, зібравши всі гроші, що в нас були.

Старий світ змінив форми, людство втратило його, а ми ледь не втратили нашого сина вдруге. Мабуть, про ту ситуацію варто розповісти.

Це сталося пів року тому. Влад продовжував пошуки себе, займався то тим, то тим, але... цей... але хвороба все змінила. Хтозна-де він її підчепив. А втім, нічого дивного: тепер болячки липнуть до людей, як жуйка до підошви. У Влада почалися часті мігрені. Вони щодня ставали дедалі сильнішими, а були такі дні, коли Влад не міг навіть з ліжка встати через головний біль, часто блював. Хвороба вдарила по його свідомості, у сина почалися галюцинації.

— Вирубіть це блядське світло! Перестаньте так голосно розмовляти!

У нього розвинулися фотофобія, фонофобія. Від найменшого шурхоту він божеволів, кидався на стіни... цей... кидався на нас із чоловіком. У мене на ключиці он залишився шрам від його нігтів. Якби не Ігор, Влад роздер би мені горло. А я всього-на-всього хотіла його обійняти. Через кілька днів після того випадку він замовкнув. Майже. Більше не кричав, більше не ходив, більше не рухався. Він лежав,

стогнучи, із закованими під лоба очима. Це постійне монотонне завивання неможливо було слухати, ми ледь самі не збожеволіли.

Коли проявлялися перші симптоми, ми, звісно, повезли сина в лікарню. Саме тоді був шанс його врятувати, але лікар поставив неправильний діагноз. Сказав, що це легкий отит. А коли «отит» не відступив, а поведінка сина змінювалася з кожним днем, ми поїхали до іншої лікарні. Слова лікаря вразили нас, наче блискавкою: серозний менінгіт.

Лікар зітнув плечима:

— Ліків у нас немає. Хіба що ви зможете десь самі знайти, я напишу, які...

За стишеним голосом лікаря ми здогадалися, про яке «десь» була мова.

Ми знайшли ледь не за всі гроші світу в клініці трансплантології потрібні ліки. Але в мозку сина вже почалися... цей... почалися незворотні процеси. Третій лікар сказав, що Влад приречений, єдине, що він порадив, — паліативну допомогу.

Виплакавши всі сльози, ми із чоловіком щогодини чекали, коли син віддасть Богові душу. А цього не траплялося. Обличчя його змарніло, зробилося синюшним, вени на голові випнулися, зовні він уже не був схожий на нашого хлопчика, такого завжди веселого, усміхненого. Найбільший розпач накривав від думки, що ми нічого не можемо вдіяти. Наша дитина страждає, повільно помирає в муках, а ми можемо тільки сидіти, чекати. У той момент увесь світ здавався таким дрібним, таким примітивним. Світ, у якому немає ліків, щоби врятувати сина. Світ, стиснутий в одну кімнату.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ